

Јорданчо Секуловски

Sylviane Agacinski,
**Le passeur de temps,
 Modernité et nostalgie,**
 Editions du Seuil, Paris, 2000.

Jordanço Sekulovski

Sylviane Agacinski,
**Le passeur de temps,
 Modernité et nostalgie,**
 Editions du Seuil, Paris, 2000.

Нашето чувство за време се менува, модифицира. Битието за нас не е повеќе постојано, туку настан на заминување, преодност.

Дали е воопшто можно да се мисли сопственото време? Во историјата на западното општество, временските епохи се осмислени како големи временски парчиња кои соодветствуваат на поединечни светови од кои секој претставува еден посебен период, како антиката или средниот век, односно посебна цивилизација, како ориенталната, хеленистичката, романската итн.

Овие светови не само што се сукцесивни во една хегелијанска историја и прогресивни во временска смисла, тие се исто така географски подредени од исток кон запад. Настаните кои би требало да отворат пат кон нови временски епохи, како Француската револуција на пример, и самите се подредени на невидливото созревање и на агонијата на епохите на кои им претходат.

Агацински се фокусира на неколку аспекти на современата мисла за времето и неговата генеза, поточно *односот време-движење*, надоврзувајќи се на нашето

Ndjenja jonë për kohën ndryshohet, modifikohet. Qenia për ne nuk është më e përhershme, por ngjarje në kalim e sipër, kalueshmëri.

A është e mundur fare që të mendohet koha vetanake. Në historinë e shoqërisë perëndimore epokat kohore janë me kuptim të formuar si copa të mëdha kohore të cilat bashkëveprojnë në mënyrë përkatëse në botët e mëvetësishme nga të cilat secila paraqet një periudhë të veçantë, si Antika ose Mesjeta, përkatësisht civilizim të mëvetësishëm si oriental, helen, roman etj.

Këto bëtë jo vetëm që janë suksesive në një histori hegeliane dhe progresive në kuptimin kohor, ato gjithashtu janë edhe të nënrenditura gjeografikisht nga lindja në perëndim. Ngjarjet të cilat do të duhej të hapin rrugë drejt epokave të reja kohore, si për shembull revolucioni francez, edhe vetë janë të nënrenditura në një pjekuri të padukshme dhe në agoninë e epokave të cilave u paraprijnë.

Agacinski fokusohet në disa aspekte të mendimit bashkëkohor për kohën dhe gjenezën e saj, më saktë për *marrëdhënien kohë-lëvizje*, duke u ndërlidhur në për-

визуелно иконографско искуство, толку специфично за денешницата, како еден нов доказ за временоста. Конечно, конфликтите на темпоралноста кои се раѓаат помеѓу политичката темпоралност и компресија на времето, според која се води медиатечната логика.

Идејата за епохалноста е врзана за светот како временска и е неодоива од категоријата простор. Хипотезата за едно време кое би го нарекле сопствено и кое би претставувало време на овој свет и епоха е присутно кога велиме *ние*, кога во множина евоцираме заедништво на генерации.

Религиите, државите и империите веќе ги детерминирале првичните и базичните рамки во кои е дозволено низ историјата да се разграничат епохите, световите, цивилизациите. Религиозното и политичкото се традиционалните поредоци според кои се дели и се смета времето. Тие се состојат од поединечни настани, како појавата на одреден пророк или божество, раѓањето на одредена династија, освојувачки поход на една империја и сл. Историјата е религиозна и политичка, времето исто така. Сепак, историјата престанува да им се потчинува на овие две историски сили.

Веќе во 19-от век, технолошкиот напредок се наметнува како ново референцијално поле за опишување и подредување на севкупноста на човечките општества. Технолошкиот напредок го наметнува развојот како светски императив кој го обединува светот во едно единствено време.

Глобализацијата е обединување на динамиката на светот според правилата на Западот, односно според современите хронотехники. Технолошкиот напредок

војөн тонë vizuale ikonografike, aq specifike për të sotmen, si një dëshmi e re për kohësinë. Fundja, konfliktet e temporalitetit që lindin midis temporalitetit politik dhe kompresionit të kohës sipas së cilës udhëhiqet logjika mediatike.

Ideja për epokalitetin është e lidhur si ide kohore dhe është e pandashme nga kategoria hapësirë. Hipoteza për një kohë që do ta quanim vetanake dhe që do të paraqiste kohën e kësaj bote dhe epoke është e pranishme kur themi *ne*, kur në shumës evokojmë përbashkësi gjeneratash.

Religjionet, shtetet dhe perandoritë tashmë i kanë determinuar kornizat zanafillëse dhe themelore në të cilat lejohet gjatë historisë të ndahen me kufij epokat, botët, civilizimet. Religjiozja dhe politikja janë rende tradicionale sipas të cilave ndahet dhe llogaritet koha. Ato përbëhen nga ngjarjet e veçanta si paraqitja e një profeti ose perëndie të caktuar, lindja e një dinastie të caktuar, ekspedita pushtuese e një perandorie etj. Historia është religjioze dhe politike, koha po ashtu. Megjithatë historia vendos të mos u nënshtrohet këtyre dy fuqive historike.

Qysh në shekullin XIX përparimi teknologjik imponohet si fushë e re preferenciale për përshkrimin dhe nënrenditjet dhe përgjithshmërinë e shoqërive njerëzore. Përparimi teknologjik e imponon zhvillimin si imperativ botëror i cili e bashkon botën në një kohë të vetme.

Globalizimi është bashkim i dinamikës së botës sipas rregullave të perëndimit, përkatësisht sipas kronoteknikave bashkëkohore. Përparimi teknologjik në të gjitha sferat

во сите сфери станува репер на општествената класификација, така западната рационалност станува доминантна наспроти сите останати модалитети на мислење. Западната рационалност инаугурира економија според која времето треба да биде продуктивно, корисно, рентабилно. Оваа економија на времето станува планетарна. Не постои начин да излеземе надвор од рамките на времето или историјата, затоа, Агацински ни предлага етика на ефемерноста.

bëhet pikë veneruese e klasifikimit shoqëror, kështu racionaliteti perëndimor bëhet dominant përballë të gjitha modaliteteve të tjera të mendimit. Racionaliteti perëndimor inauguron një ekonomi sipas të cilës koha duhet të jetë frytdhënëse, e dobishme, rentabile. Kjo ekonomi e kohës bëhet planetare. Nuk ka mënyrë për të dalë nga kornizat e kohës ose të historisë, prandaj Agacinski na propozon etikën e efemerisë.

Përkthim: Lindita Ahmeti